

Č E T B A A Č T E N Á Ř S K É Z Á J M Y

o d r. 1 9 5 1 d o r. 1 9 5 6

FÜGNEROVÁ, Mirka: Kniha a nemocný. - In: Knihovna, roč.7,1954, č.8, s.234.

Cíl průzkumu: zjistit čtenářské zájmy pacientů nejmenovaného léčebného ústavu ve Frant.Lázních, dále zjistit, jak jsou tito pacienti spokojeni s prací ústavní knihovny.

Metodika: všechna zjištění jsou výsledkem rozboru statistiky výpůjček z ústavní knihovny.

Výsledky: nejčastěji byli žádáni tito autoři: Neruda, Jirásek, Němcová, Včelička, Tolstoj, Puškin, Turgeněv, Hugo, Kerašev (Cesta ke štěstí), Bělov ("Noví lidé"), Pokryškin /"Stihač"/, Někrasov /" V stalingradských zákopech"/, Seghersová, Vigano.

Zhodnocení:

Věcným jádrem článku(a zřejmě jediným skutečným výsledkem průzkumu) je výše uvedený soupis nejžádanějších autorů; zbývající část textu tvoří zcela neadekvátní obecné závěry.

VINÁREK, Josef: Průzkum k edičním plánům na rok 1956.

-In: Za čtenářem, roč.2, 1955, č.6, s.84.

Článek stručně referuje o smyslu a úkolech průzkumu.

VELKOBORSKY, Jan: Vliv příkladu literárních hrdinů na rozvoj charakterových rysů pracující mládeže. - In: Pedagogika roč.5, 1955, č.3, str.174-182.

I. Cíl práce: prokázat vliv literárních hrdinů čtyř vybraných knih na změnu morálně politických profilů, zvláště pracovní morálky učňovské mládeže.

III. Metodika

Pro výzkum působení literárních hrdinů na učňovskou mládež byly vybrány čtyři knihy, jejichž volba je typická pro období 1. pol.50.let: Polevoj: Příběh opravdového člověka; Olbracht: Anna Proletářka; Svoboda, Václav: Do druhé pětiletky; Ostrovskij: Jak se kalila ocel. Učňové byli rozděleni do dvou skupin, které žily a pracovaly ve stejných podmínkách. První skupina byla ovlivňována uvedenou četbou, druhá (kontrolní) byla zvolena proto, aby možno zhodnotit vliv literárních hrdinů; v této skupině se se jmenovanými tituly nepracovalo.

Metody a formy práce s knihami nejsou vysvětleny. Pro sledování obou skupin se použilo dlouhodobého soustavného pozorování, individuálních i skupinových rozhovorů, písemných slohových prací a "písemných odpovědí na dané otázky" (tedy pravděpodobně dotazníku).

IV. Vzorek

Působení literárních hrdinů vybraných čtyř knih bylo sledováno na 68 žácích ve věku 15-18 let v učilišti státních pracovních záloh v Plzni, v Závodech V.I.Lenina.

Zjištěné výsledky

Rozbor výsledků není statisticky podložen a vzbuzuje dojem, že výsledky byly předem stanoveny. Vliv mistrů, učitelů, vychovatelů a kolektivu je pokládán za vedlejší, větší význam přisuzuje vlivu literárních hrdinů, kteří podle autora působili na učňovskou mládež hromadně: většinou se učňové neřídili příkladem jednoho hrdiny. Působení literárních hrdinů dokazuje především tím, že k Svátku práce bylo 14 učňů, tj. 41% žáků první skupiny, která byla podrobena vlivu knihy, jmenováno vzornými uční leninovci, zatímco z druhé (kontrolní) skupiny byli vyznamenáni pouze 3 učňové, tj. 9%.

I další závěry, které autor z výzkumu vyvozuje pro osobnost vedoucího kroužků FO, pro tvorbu spisovatelů i pro výchovu učňů rodiči a vychovateli, jsou poznamenány pojetím literatury a četby jako návodu k jednání.

VI. Zhodnocení:

Článek lze pokládat spíše za dobový ideologický dokument než za příspěvek k poznání procesu četby v malých skupinách. Na jedné straně operuje s metodami, jichž se používá v empirickém výzkumu pro pravdivé poznání skutečnosti a tím se snaží celé akci dodat rys objektivního poznání skutečnosti, na druhé straně tyto empirické poznatky pomíjí i zamlčuje a argumentuje např. vyznamenáním, které bylo naprosto mimo oblast experimentu, jímž se celá akce mohla stát za předpokladu, že by byla vědecky připravena i zhodnocena; tak tomu však nebylo, jakkoli se stať snaží vzbudit zdání opačného rázu.

JIROUŠEK, Ota: O výchově mládeže knihou. - In: Knihovník, roč.1, 1956, str. 171-174.

I.Cíl: Podat informaci o průzkumu četby mládeže.

II. Uspořádání: článek se zabývá významem knihovnických zkušeností, pojednává o zásadách výchovného působení knihou a stručně sděluje výsledky průzkumu.

III. Metodika není v článku popsána, pravděpodobně šlo o dotazníkovou akci.

IV. Vzorek: žáci škol III.stupně a učilišť Státních pracovních záloh. Bližší informace článek nepodává.

V. Zjištěné výsledky:

Článek obsahuje pouze výběr získaných informací, nezahrnuje za 4 otázek odpovědi na 1. (Kolik knih máte ve vlastní knihovně, jak ji doplňujete, jaký druh literatury kupujete nejraději, jak uspokojuje vaše zájmy školní knihovna, jak si půjčujete z ostatních) a 3. (Kterou knihu jste četl v poslední době, čím vás zaujala, vztah k povinné četbě, zda-li si dělá výpisky). V odpovědích na otázku "O čem byste chtěl, aby spisovatelé psali" (2.ot.) se respondenti rozhodovali jednoznačně pro dobrodružnou tematiku, odsuzovali suchopárnost současné české literatury a její jednostranné zaměření.

V odpovědích na otázku "Které spisovatele máte nejraději" (4.ot.) byli uváděni nejčastěji starší autoři než současní; a to v tomto pořadí: Jirásek, Němcová, Čapek, Neruda, Rais, Světlá, Hálek, Hašek.

VI. Zhodnocení

Základní nedostatky vyplývají z popisu metodika a vzorku. Článek má význam jen jako sdělení o četbě, podložené určitou empirií, avšak i tyto sporadické informace se neopírají o žádné číselné ukazatele.

KAPSA, Oldřich: Spisovatelé hovoří se svými čtenáři. -
In: Knihovník, 1956, roč.1, str.69-71.

I. Cíl:

Článek podává informace o hlasech čtenářů na besedách se spisovateli na zájezdu delegace na Karlovarsko a Sokolovsko, který se uskutečnil na podzim v r.1955.

V. Zjištěné výsledky:

Beseda s mládeží v Ostrově n.Ohří:Účastníci projevovali kritičnost; vytýkali spisovatelům, že nepíší o životě mládeže, o životě studentů, postrádali v současné literatuře přitažlivé hrdiny, projevovali přání většího bohatství četby dobrodružné literatury, literatury o cizích zemích a o národní minulosti.

Besedy s dospělými jsou v článku shrnuty globálně. Objevovaly se v nich diskuse o problematice úprav historických faktů v historické beletrii, volání po tom, aby se více psalo o problémech vdaných zaměstnaných žen, o životě pracujících v pohraničí; čtenáři požadovali na spisovatelích, aby více jezdili mezi pracující a více psali o problematice soužití různých národností v pohraničí.

Krajská konference kulturních pracovníků Karlovarského kraje se mj. zaměřila na kritiku nakladatelské politiky: vytýkali, že díla několika málo současných autorů vycházejí v nových a nových reedicích, že nová původní díla jsou velmi často velmi slabé úrovně. Literární noviny byly kritizovány za nejasnost stanovisek v diskusích, které v časopise probíhají, což vede k bezradnosti u čtenářů.

VI. Zhodnocení:

Rešerš byla zpracována proto, že článek je jednou z mála informací (i když skreslených zastoupením účastníků na besedách) o názorech čtenářů na tvorbu a nakladatelskou praxi poloviny 50.let.

JIROUŠEK, Ota, : Dospívající mládež a umělecká literatura.

Diplomová práce.

Praha, Katedra knihovnictví Filologické fakulty 1956. 142 s.,
příl.: text dopisu. - Strojopis. - Bibliorg. použité lit. 70
zázn.

Cíle práce:

autor formuluje takto: "chtěl bych svou prací dokázat nutnost zvýšeného zájmu všech typů knihoven o dospívající mládež, na jejíž výchově.... by právě knihovny měly mít důležitý podíl." Výzkum četby mládeže, který autor v této souvislosti uskutečnil, měl ověřit jeho teoretická východiska.

Uspořádání práce:

V první části podává pisatel retrospektivní přehled vývoje četby mládeže a dobového přístupu k výzkumu. Další oddíl obsahuje úvahu o psychologii mladého čtenáře a pedagogických přístupech z toho pramenících, o vlivu literatury, zejména okrajových žánrů na mládež s ohledem na výsledky výzkumu, který autor sám provedl. V retrospektivní části statistické údaje, převzaté ze starších publikací. Ve druhém oddíle se hovoří o podmínkách a metodách práce knihoven s u li-
teraturou.

Metodika:

A/ Použité metody a techniky: dotazníkové šetření, rozhovor.

B/ Vzorek byl získán nesystematicky provedeným výběrem žáků škol druhého stupně a učilišť SPZ v Praze a Bydžově. Bližší údaje o použitých technikách, struktuře vzorku a metodice zpracování buď zcela chybí, nebo nejsou použitelné.

Výsledky a hlavní zjištění:

Výsledky výzkumu, tak jak jsou uvedeny, nemohou být pokládány za validní pro naprostou nejasnost kritérií, terminologickou nepřesnost a chaotičnost zpracování.

Zhodnocení:

Pokud jde o teoretickou úroveň práce, o její standardní postuláty a závěry z provedeného výzkumu, je zřejmé, že mají funkci pouze rámcovou, a tedy pro náš účel není nutno je brát

úvahu. Spíše než o vlastní výzkum jde - jak je patrné - o historický přehled dosud realizovaných výzkumů (hlavně v letech 1925-38). Především svým rozsahem jsou významné též pokusy o kritické zhodnocení minulých etap vývoje literatury pro mládež a souběžných teoretických koncepcí.